Jocul din Bistriţa-Năsăud în Cartea Recordurilor şi Patrimoniul Mondial UNESCO

Menuţ MAXIMINIAN

The great novelist Liviu Rebreanu describes the dance in the novel "Ion" as a traditional dance where all the inhibitans of Pripas(Prislop) are gathered. There are also the village leaders, who honor their feast with their presence.
The entire article is based on forms of traditional dances all over the Transylvania area.Each and every village described here has it's own form, and it's own way of showing the importance of carrying on a region heritage .It decribes dancers,forms of dances and young people trying to get married or form a friendship trough dance.Ways of chanting before asking a girl to dance or before a girl accepts an invitation.People talking and laughing and having a good time,all this while describing each village traditional dances and custom.
„The Barber Dance" of Şieuţ is on the List of Immaterial Cultural Heritage of UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).
Bistriţa-Năsăud – the region which forms all the villages described in the article – entered the Book of Records, establishing two world records "The largest number of people who carry simultaneously the traditional Romanian port" and "The biggest Romanian dance performed in synchrony", the steps of a dance specific to the Năsăului - to Runc. More than 10,000 people participated in the event at the Nasaud Stadium.
The Bistritan dances, spectacular, admired all over the world, especially the ones in which we meet the peacock hats, are old forms of manifestation of the human spirit.

Key-words: dance, tradition, village, region, girl

„De tropotele jucătorilor se hurducă pământul. Zecile de perechi bat someşana cu atâta pasiune că potcoavele flăcăilor scapără scântei, poalele fetelor se bolbocesc, iar colbul de pe jos se învâltoreşte, se aşază în straturi groase pe feţele brăzdate de sudoare, luminate de oboseală şi de mulţumire. .. flăcăii se îndârjesc, îşi înfloresc jocul, trec fetele pe sub mână, le dau drumul să se învârtească singure, ţopăie pe loc ridicând tălpile, îşi ciocnesc zgomotos călcâiele, îşi plesnesc tureacii cizmelor cu palmele năduşite..." (Rebreanu, 2001: 16).

Jocul someşean a fost descris, cum nu se poate mai frumos, de marele romancier Liviu Rebreanu în romanul *Ion*, a cărui fir epic începe într-o zi de duminică, în care toți locuitorii satului Pripas (Prislop) se află adunați la hora tradițională. Nu lipsesc nici fruntașii satului, care cinstesc cu prezența lor sărbătoarea.

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

Dimitrie Cantemir, în lucrarea „Descrierea Moldovei" arată: „Jocurile sunt la moldoveni cu totul altfel decât la celelalte neamuri. Ei nu joacă doi sau patru inşi laolaltă ca la franţuji şi leşi, ci mai mulţi roată sau într-un şir lung" (1986: 246-247). Tot Dimitrie Cantemir aminteşte şi despre *danţ*, cuvânt luat de la polonezi, care concurează cu termenul de origine latină *joc*.

La Dumbrăviţa, nu se concepea ca fata să meargă la joc fără mamă. Mama era cea care observa de pe margine, alături de celelalte femei, cine îi ia la joc fata. Bărbaţii mai bătrâni stăteau într-o margine a curţii şi jucau cărţi sau discutau despre treburile satului. Jocul se organiza la nunţi, la clăci, dar mai cu seamă în duminicile şi în sărbătorile de peste an. Organizarea jocului cădea în seama „cizeşilor" (doi, trei băieţi mai vârstnici, de obicei cu stagiul militar satisfăcut). Ei arvuneau muzicanţii, iar cheltuiala se împărţea la toți tinerii care participau la joc, sub forma unei taxe de intrare.

Pe lângă tineretul care însufleţea atmosfera, la joc se mai adunau şi femeile din sat, venite pentru copii și nepoţi. Existau însă şi persoane care veneau la joc doar de dragul de a privi. Jocul dura 4-5 ore, cu scurte pauze, după care fetele erau conduse acasă de băieţi, înainte de „Sfinţitul Soarelui". Uneori erau conduse până la poartă, alteori flăcăii intrau în casă, unde erau serviţi cu câte un pahar de horincă.

Producţie folclorică scurtă, strigătura este alcătuită din versuri, adesea improvizate, care se rostesc cu o anumită intensitate a vocii în timpul desfăşurării jocului popular, dar şi la nunţi, şezători sau cu alte prilejuri. Strigătura reprezintă o complexă manifestare artistică a oamenilor din mediul rural, mai ales că ritmul jocului şi cel al muzicii se îmbină cu cel al poeziei. Hora satului constituie cadrul ideal de rostire a strigăturilor şi, implicit, primul element din circuitul folcloric în care aceasta se difuzează. Strigătura poartă un accent liric sau ironic, satiric, incisiv şi imperativ.

Iată câteva strigături de la Diug:

Mândrulucă, mândrulucă
Fă-ţi gura fîntînă-n luncă!
Cân' oi trece cu caru,
Să beau apă cu clopu;
Cân' oi trece cu sania,
Să beu apă cu gura,
Ca să mă poci stâmpara".

Sau

„Drage mi-s copilele,
Că strigă găinile:
Ciri, ciri, la mama,
Cu ocii după badea;
Ciri, ciri, măi puiuţ,
Cu ocii după drăguţ."(D, Maximinian, Dumbrăviţa)

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

Pe Valea Someşului, şi cu precădere pe Valea Ţibleşului, cuvântul *bere* desemna un obicei anual. *Berea* era numele jocului care avea loc în a doua zi de Crăciun.

La Parva, un lucru de mare interes la hora satului era primul joc din prima duminica de după post. Feciorii luau la joc fetele pe care le-au cunoscut în post la şezători, iar acest prim joc era un fel de oficializare a relaţiei (B, Ordace, 2008: 41) .

La Feldru, *Tiercul* era o petrecere la care participau atât tineri, cât şi oameni mai în vârstă şi se organiza înainte de intrarea în cele două posturi mari: al Paştelui şi al Crăciunului. Fetele şi femeile măritate pregăteau acasă mâncăruri tradiţionale şi dulciuri (chifli) cu care se prezentau la gospodarul care organiza tiercul. Bărbaţii aveau obligaţia să se ocupe de băutură (ţuică fiartă). În unele cazuri tiercul se termina cu joc, în timpul căruia tinerii înfiripau poveşti de dragoste care se puteau termina cu căsătorii. (Palagi, 2014: 288).

La Mijlocenii Bârgăului, fata intră ca într-un ritual la joc: „Un fecior mai în vârstă o ia la joc pe fata tânără venită la horă, după care îi face cunoştinţă cu ceilalţi băieţi din sat şi o dă la fiecare la joc. Un fecior care merge pentru prima dată la horă este luat de ceilalţi feciori mai mari şi îl duc pe la fetele din sat făcându-i cunoştinţă cu acestea” (C, Vrâncean, Mijlocenii Bârgăului).

La Şieu, jocurile erau în casă. Se alegea un flăcău care tocmea ceteraşii şi care aduna oamenii la uşă, când intrau tinerii la joc. Nu exista cămin cultural şi jocul se organiza la gazde înstărite, fără copii, având case cu încăperi mai mari, mobilier mai sărac, iar eliberarea camerei respective se făcea cu uşurinţă. Laiţele se puneau pe lângă pereţi, acolo se aşezau bătrânii şi priveau la joc (C, Papp, Şieu).

La Rusu Bârgăului, cei care angajează de obicei muzica stau grupaţi în mijlocul jocului, iar fetele fac cerc în jurul lor. Pe scaune, pe margine, stau bătrânii satului. Jocul începe cu „de mână” şi se termină cu „învârtită”.

La Ardan, fetele trebuiau să fie modeste, să nu refuze invitaţiile la joc (chiar dacă feciorul care făcea invitaţia nu era pe placul fetei). În cazul în care o fată refuza invitaţia de a juca, flăcăul punea muzica să cânte marşul şi o scotea afară din joc.

De multe ori, la joc, fetele, dar şi feciorii erau deocheaţi. Mamele grijulii, ca odraslele lor să fie apărate de deochiat, puneau într-un săculeţ un căţel de usturoi, câteva boabe de piper, puţină tămâie şi o aţă de piele dintr-un ciur părăsit. Acest mic talisman, prevăzut cu un baier este atârnat la gât, iar la cei mici este legat cu un fir roşu la mâna dreaptă. Acest talisman trebuia purtat preventiv, în mod discret.

La Corvineşti, jocul se organiza în casa, şura sau ocolul lui Măierean. În zilele frumoase, cum se termina slujba la biserică, se scotea carul din şură, în care se urcau muzicanţii din taraful tradiţional, format din ceteraşii la vioară, contră (braci) şi contrabas (gordună). Primii care veneau erau cizeşii, apoi feciorii mai nerăbdători, care se întreceau în jocurile individuale de bărbunc, mai lente sau mai iuţi, arătând de ce sunt în stare. De regulă, dansa câte unul, pe rând sub privirile

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

celorlaţi care-l încurajau cu glume şi exclamaţii de admiraţie. Veneau în grupuri fetele gătite cu flori în păr şi struţul de muşcate sau de busuioc în mâini, urmate de mame, mătuşi şi rude. Femeile dădeau impresia că urmăresc jocul; în realitate însă, înşirate una lângă alta, ca păsările pe gard, femeile doreau să vadă ce se întâmplă în rândul tinerilor, care cu cine joacă, de câte ori joacă cutare cu cutare, dacă au jucat, mai strâns sau mai aşezat, cum se uitau unul la altul etc. Scopul era să ducă apoi vorba mai departe în toată săptămâna următoare, să-i logodească unii pe alţii şi să se pregătească nunţi. Uneori la jocuri veneau şi feciori din alte sate - lăturenii. Ciclu de joc începea cu „de-a lungul" (ritm ternar asimetric, măsura de 11 /16), urmat de „jocul ţigănesc" (învârtită, joc dinainte, de început, în ritm binar), încheiat cu ..bătuta" (învârtită dreaptă deasă, tot în ritm binar). Un joc complex avea o durată de 10-12 minute. Muzica din acea vreme era dominată de simţul improvizaţiei şi melodicităţii. Cântau „după ureche" dar cu atâta tehnicitate, inventivitate şi rafinament încât făceau să vibreze satul. Un artist al vremii, Toader Lăcătuş-Toarlă a cântat la numeroase nunţi şi jocuri în Corvineşti. Folcloristul Gavril Dejeu spune că aceşti ceteraşi „te scoală din boală" şi te fac „să sari din scaun", ca să te trezeşti numaidecât în mijlocul jocului. Primaşii cei mai îndrăgiţi erau cei care ştiau să zică unele jocuri „după piciorul dansatorilor".

La joc, biserică, nunţi, fetele purtau pantofi negri, poale cu cipcă (dantelă), cătrinţe brodate sau rochii largi, zadii, pieptar cu nasturii în faţă sau înfundat cu nasturi sub o mânecă, năframă neagră sau albă, cusută cu motive populare, prinsă cu colţurile la ceafă. Femeile purtau haine de culori închise, năframe maro sau negre, prinse sub colţuri sub bărbie. Bărbaţii purtau pantofi, ghete negre, prinse sau cizme cu turiac înalt, cioareci de lână (din pănură) de culoare albă. Cămaşă croită din pânză de casă şi mânecile strânse sau largi. Cămaşa se purta peste cioareci şi se prindea la mijloc cu un brâu lat de stoia groasă sau de piele cu despărţituri pentru bani şi ţigări. Pe cap purtau căciulă de blană de miel sau clop de paie. Tinerii purtau pieptare (cojocul fără mâneci) din piele împodobite cu cănaci (ciucuri) de diferite culori vii: albaştri, galbeni, roşii, portocalii. Cămăşile aveau broderii florale sau geometrice la gulerul strâns cătăneşte sau răsfirat şi la mâneci largi sau strânse în pumnuşei. La mijloc peste cămaşă se încingeau curele late de piele (B, Tîrnovan, 2008: 58).

La Cuşma, de Paşti, la saşi erau aduşi din timp din Bistriţa ceteraşii cei mai vestiţi. Dansul de Paşti ţinea 2 zile, luni şi marţi. Era bine programat şi cu mult timp dinainte. În prima zi de dans băieţii purtau cămăşi albe având două cusături: una cu ajur de pomi şi a doua era cusătura „pe dos". Fetele îmbrăcau portul cel alb: poalele şi cămaşa cusută, peste ele un brâu tors, vesta (lengrad kittl), bentiţe, diferite şorturi colorate şi pantofi (botine cu şireturi). A doua zi ele îmbrăcau portul din catifea cu vestă şi diferite „bentiţe" (panglici de păr). Dansul ţinea până la masa de seară, urmând apoi o pauză lungă. Se programa dinainte care fată va deschide balul (dame vals). Înainte de a merge acasă, se mai ţinea un dans exclusiv pentru bărbaţi, ca să-şi dezmorţească picioarele. Apoi se adunau iar să-şi continue dansul. Pauza de la miezul nopţii era pentru a lua masa cu: vin, cozonac, cîrnăciori. Mamele mergeau acasă cu copiii, rămânând văduvele tinere care-şi căutau partener.

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

Tineretul dansa până la orele 2,3 în zori. A doua zi de Paşti dansurile erau: polca, valsul englezesc. Se mai dansa „pasul de 7” şi câteodată un cadril. Mâncarea şi băutura pentru muzicanţi era pregătită de părinţii unor băieţi cărora le venea rândul. Muzicanţii luau trei mese în fiecare zi, apoi dormeau pe băncile zidurilor din sală. În prima zi aveau voie să danseze primele fetele care erau nou primite printre tineri. Băieţii din frăţii se îmbrăcau cu vestitele cojoace, iar fetele îşi puneau „borten” negru şi stăteau faţă-faţă după vârstă; în sală era o masă specială. Aici stătea un observator care avea grijă de mersul petrecerii. I se mai spunea şi supraveghetor, el era cel mai în vârstă dintre bărbaţi. Pe masa sa avea o farfurie sculptată din lemn, cu care bătea în masă cu putere, ca să fie auzit. El atenţiona că supraveghează ca totul să meargă după tradiţii. La uşă era un alt băiat numit „paznicul”. Când începea dansul, supraveghetorul striga către paznicul de la uşă: „paznic de la uşă păzeşte uşa....”. În timpul dansului nu avea voie să intre sau să iasă nimeni, de aceea era un paznic la uşă. Între reprezentantul băieţilor şi reprezentanta fetelor (surorimea) se facea un pact: să vină băieţii în continuare la dans şi fetele la fel. Astfel începea dansul: cel mai în vârstă dintre băieţi lua pe cea mai în vârstă dintre fete. Dansau un dans, apoi băiatul îşi preda fata la următorul băiat mai tânăr, apoi urmau celelalte fete. După masa de seară, băieţii nu aveau voie să danseze cu o femeie căsătorită numai după ce dansau toate fetele. La aceste dansuri întotdeauna era prezent şi un om mai vârstnic de la biserică, care supraveghea ca totul să decurgă normal (B, Buf, 2009: 61).

Pe Valea Bârgăului, în fiecare duminică din „câşlegi” (când nu era post), tinerii se adunau la „pavilion” (Căminul Cultural), unde se ţinea jocul. Un grup de feciori, care proveneau din familii mai înstărite, angajau „ceteraşii” (muzicanţii), pe care îi plăteau ei, urmând să-i taxeze pe cei care veneau la joc, pentru a-şi recupera banii. Fiecare fecior juca primul joc cu drăguţa lui, după care jucau şi cu alte fete. Chematul fetelor la joc se facea prin semne (cu ochiul, cu capul, uneori chiar şi cu mâna), iar fetele care mergeau însoţite de mame, erau cerute de către feciori de la acestea. Feciorii doreau ca fiecare să joace „înainte” (să fie prima pereche din jocul „de-a lungul"), pentru a fi văzuţi de cei ce priveau; de aceea, uneori, apăreau certuri între unii feciori. Jocul care începea pe la ora prânzului ţinea până la asfinţitul soarelui, fetele trebuind să fie acasă pe la înserat.

La Bidiu, în mijlocul satului sub o salcie, doi, trei feciori din sat organizau jocul prin înţelegerea (negocierea) cu ceteraşii. În sat era un singur ceteraş rom – îl chema Ilie. În satele din jur erau şi alţi ceteraşi (Toarla, Oaia etc). Organizatorii jocului se numeau „cizeşi” şi stabileau o anumită sumă pentru tineri (2-3 lei) iar pentru spectatori 1 leu. Jocul se desfăşura după slujba de la biserică. Vara jocul dura până la orele 9-10 seara. Iarna jocul începea la orele 2-3 după-masă, urma o pauză la ora 7 după-masă şi se relua la orele 8-9 şi ţinea până la miezul-nopţii şi chiar mai mult. Ceteraşii serveau masa la fete într-o anumită ordine (pe rândul satului). Vara fetele şi feciorii veneau la joc singuri sau însoţiţi de părinţi. Iarna, fetele erau însoţite la jocul de seară (după ora 8) de feciori. Feciorul mergea şi cerea fata de la părinţi. El era omenit cu bunătăţi. Seara când intrau perechile, tot satul era cu ochii aţintiţi asura lor, pentru că, de obicei, acestea constituiau

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

următoarele tinere familii. Orice abatere de conduită era aspru sancţionată de comunitate. Nu au existat acte de agresivitate, deşi şi atunci tinerii erau „vulcani" de energie. Şi atunci se consuma alcool (vin), dar rareori vedeai un flăcău în stare de ebrietate.. După ziua de horă, lunea, urmau discuţiile şi bârfele în sat (D, Andreica, Bidiu).

Liviu Păiuş constată că sub denumirea de *jocuri* se cuprinde o gamă largă de manifestări ale spiritului uman, care au ca scop satisfacerea unor necesităţi sufleteşti, de la jocul satului la jocuri sportive, la manifestările juvenile ale copiilor, la manifestările dramatice în sensul propriu al cuvântului. Jocurile sunt vechi forme de manifestare ale spiritului uman, ele bazându-se pe spiritul de trecere sau de desfătare sufletească. Cel mai important joc în Valea Someşului este „învârtită", compus din două părţi distincte ca tempo şi ritm: „De-a mâna" şi „De învârtit". Jocul „De-a mâna" constituie partea introductivă a jocului românesc de pe Someş, în care „perechile se plimbă dând ocol locului de joc cu o vădită ostentaţie, în paşi simpli, cu uşoare devieri pentru a înlătura monotonia plimbării. Jucătorii afişează o mândrie nereţinută, părând a ieşi pentru întâia dată din lumea aceasta pentru a păşi de-a dreptul în istorie, din lumea nimicului în lumea eternităţii. Rămâne o enigmă împrejurarea care a favorizat evoluţia dansului românesc spre perechi numai în Transilvania" (Bârlea, 1982: 93).

Jocul „De-a mâna" fixează perechile pentru partea a doua, „De învârtit". Acest joc oferă posibilitatea ca mamele fetelor şi feciorilor să observe care cu cine joacă, deoarece primul joc este hotărâtor, el fiind apreciat în lumea satului ca o dovadă de prietenie a feciorului pentru fata pe care „o bagă în joc". El este o primă încercare de modelare a paşilor pentru partea a doua a jocului. Această parte a jocului constă într-o aşa zisă purtată, în care feciorul ţine de mână fata şi fac câţiva paşi, fata cinci, iar feciorul trei, după care urmează o mică pauză de două trei măsuri, după care pornesc din nou. Feciorul este în interiorul cercului, iar fata în exteriorul lui. Unii jucăuşi mai buni se învârt când merg înainte, fata de trei ori, iar când vin înapoi – o singură dată. Se face o mică pauză pentru ca muzicanţii să-şi acorde instrumentele pentru partea a doua „ De învârtit", parte mult mai vioaie, în care după câteva mişcări la stânga şi la dreapta, perechile se învârtesc, având în mijloc un picior „de sprijin", iar celălalt se roteşte. Rotirea poate fi pe întreaga lungime a gamei muzicale sau numai pe jumătate. În această parte a jocului perechile stau faţă în faţă, băiatul are braţele pe mijlocul sau umerii fetei, iar fata îşi sprijină braţele pe umerii băiatului şi se rotesc la dreapta sau la stânga. Această parte a jocului este plină de strigături (cf. Păiuş, 2014: 1078-1082).

La Rebrişoara, jocul se organiza după ce se ieşea de la biserică, la „conzumul" situat în centrul satului, lângă Pârâul Morii. Era o construcţie din lemn, încăpătoare, de formă rotundă, cu un podium unde cântau vestiţi ceteraşi ori „ţâganii" din Dumitra, Cepari şi Nimigea. Participanţii la horă, băieţi şi fete, erau îmbrăcaţi în frumoase costume populare. Într-o parte se aşezau feciorii, iar în cealaltă parte fetele; de jur împrejur, asistau ca spectatori mamele, săteni şi mulţi, mulţi copii. Băieţii purtau pe cap clopuri cu „gerdane" şi pene, la cizme pinteni, cămăşi cu gulere de mărgele, pantaloni albi, curea lată şi pieptare pline de flori.

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

Fetele aveau pânzături de culoare roşie şi neagră, cămăşi cu flori în umăr şi mânecile cu fodori, poale albe, pieptare înflorate, pe cap purtând năfrămi roşii sau „cu puiuţi"

Jocul era un prilej propice pentru înfiripărea idilelor, iar ulterior a logodnelor şi căsătoriilor (B, Kovacs, 2006: 109).

An de an, în prima lună a anului, când zăpada este la ea acasă, şieuţanii îşi scoteau în zi de sărbătoare hainele din ladă şi mergeau la Jocul Însuraţilor.

După ce oamenii au participat la ceremonialul religios, cu toţii mergeau la Căminul Cultural, unde avea loc prima repriză a jocului, un De-a Lungul şi o Învârtită. După o pauză în care fiecare a mers acasă pentru a petrece alături de cei dragi, bucinul anunţa din nou joc în sat, perechiile de jucăuşi venind ciuind pe drum. Veneau, ca altădată, cu blidul cu produse tradiţionale. La „Jocul însuraţilor" cântau ceteraşii, iar oamenii jucau în frunte cu primarul. La Şieuţ erau şi jocuri bărbăteşti, cum ar fi „Băiţa", „Bărbuncul" sau „Rara", dar amu se joacă mai mult cele în pereche „Brâul", „De-a lungul", „Sârbă", „Învârtită", „Şchioapa", „Târnăveancă" (D, Şoimuşan, Şieuţ).

„Bărbuncul" din Şieuţ se află pe Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanităţii UNESCO (Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură).

Şi la Tăure, jocul se desfăşura vara de obicei în şura unui sătean, iar iarna tot la acesta, dar în tinda casei. Cei ce se ocupau de organizarea horei se numeau cizăşi şi aceştia tocmeau muzicanţii. Cizăşii stabileau taxa de joc pentru feciori şi fete. Muzicanţii erau din sat, românii (Ion Găvrilaş zis „Minaită"), iar ţiganii din satele vecine: Tărpiu, Şintereag. Uneori din pricini mărunte, se iscau încăierări între tinerii care participau la horă, îndeosebi între lătureni (tineri veniţi din satele vecine) şi localnici. Spiritele se domoleau în cele din urmă, muzica pătrunzându-le până în adâncul sufletelor şi acţionând ca un balsam liniştitor (B, Szekely, 2006: 18-20).

Jocul, la Posmuş, era în toi în zilele de duminică şi în sărbătorile de peste an: Anul Nou, Bobotează, Sf. Paşti, Sf. Rusalii, Sf. Maria etc.

După ce ajungeau la casa „primaşului", cel cu vioara, se adunau şi ceilalţi muzicanţi: bracistul sau cantoraşul, acordionistul şi gordunaşul (contrabasist). Odată adunaţi cu toţii, grupul de vătavi şi ceteraşi porneau, chiuind după primaş, spre centrul satului, acolo unde se ţinea jocul. Erau două centre „la Grigoruţ" adică în faţa casei parohiale şi în „Dâlma Tonorogului". Ajunşi la vatra jocului, pentru că nu erau venite fetele şi feciorii satului, se începea, de obicei cu jocul fecioresc „Sârba", apoi „Brâul", apoi „Târnoveanca", ciuind după ceteră, ca să se audă în tot satul (D, Someşan, Posmuş).

La Bichigiu, un moment deosebit în acest cadru sărbătoresc îl constituie intrarea unei fete pentru prima dată în joc. Părinţii fetei care intră pentru prima dată în joc „plătesc" feciorii cu ţuică. După aceea feciorul ia fata şi intră cu ea în joc, fiind ocrotiţi de colegii lor. Perechea joacă în aşa fel încât să fie văzută de cât mai multă lume, intrarea în joc constituind pentru fată recunoaşterea majoratului, atribut dat de obşte. De multe ori oamenii spuneau despre fată, făcând abstracţie de vârsta ei,

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

că „se poate mărita, că e intrată în joc”. În pauza jocului aceştia stăteau de vorbă cu fetele, făceau schimburi de năfrămuţe. Acest schimb reproducea la scară mai mică, schimbul de verighete între logodnici şi reprezintă un semn al prieteniei şi iubirii, un mic zălog, o amintire dragă, o garanţie morală a încrederii dintre tineri.

Pentru că nu era joc sau manifestare în sat fără ţuică (ginarsul sau horinca), fiind cam unica băutură de la petreceri, vă prezentăm modul de facere la Bichigiu. Ţuica de prune de peste 52-55° tărie se prepară cu săcărică (chimen) şi zahăr topit, ars în vas emailat pe sobă.

Ginarsul se prepară în familie, între cei apropiaţi, în păhărele mici de 30-50 grame, timp în care se pun la cale şi tot felul de planuri în funcţie de cum le-au mers lucrurile în vara respectivă. Se serveşte în special în perioada de după Crăciun şi până în Postul Mare, dar şi în zilele lucrătoare, înainte de masă, maxim 1-2 păhărele. Toată acţiunea se desfăşoară pentru ca bărbaţii şi femeile să nu se ducă la bufet ori „fâgădău”, baruri, birturi, restaurante etc. (B, Bobol, 2007: 29, 30).

La Feldru, locul pentru joc era aşa-numitul „plaţ”, un teren liber unde astăzi este amplasat căminul cultural. La hora organizată participau numai tineri, copiii neavând acces, pentru ei era organizată o aşa-numită „şumandră”, adică un joc unde copiii între 11-14 învăţau jocul popular. Copiilor li se cânta din trişcă.

Când se juca învârtită, feciorul striga strigături în ritm de joc, conţinutul lor exprimând sentimentele acestuia pentru fată.

La horele tinerilor din sat mai luau parte şi ciobanii care mai veneau pe acasă pentru a se întâlni cu iubitele. Îmbrăcaţi în tradiţionala cămaşă ciobănească unsă cu grăsime si funingine pentru a deveni impermeabilă la ploi, încinşi cu curea cu „ţânţe” şi pe cap „cu clop răşânat” împodobit cu „struţ de la drăguţă”, mergeau la joc bucuroşi că se întâlnesc cu prietenii din sat. Costumul lor de cioban era ca o floare rară printre costumele de sărbătoare ale tinerilor.

Fetele bătrâne mergeau tot mai rar la horă pentru că-şi dădeau seama că erau jucate din ce în ce mai puţin, locul lor fiind ocupat de fetele tinere, care deveneau atenţia principală a feciorilor (B, Cionca, 2009: 46).

La Manic organizatorul jocului sau ciezeşul era unul dintre feciorii mai înstăriţi din sat, de obicei cu armata făcută. El se „ţigănea” (negocia) cu muzicantul şi în final bătea palma. Cizeşul îi dădea muzicantului un „arvon” adică o parte din bani, iar după terminarea jocului îi dădea restul de plată

Bistriţa-Năsăud a intrat în Guinness Book în anul 2017, stabilind două recorduri mondiale: „Cel mai mare număr de oameni care poartă simultan portul tradiţional românesc” şi „Cel mai mare dans popular românesc, realizat în sincron”, paşii unui dans specific Ţării Năsăului – Roata de la Runc. În total peste 10.000 de oameni au participat la eveniment, pe stadionul din oraşul Năsăud. Jocurile bistriţene, pline de spectaculozitate, admirate în întreaga lume, mai ales cele someşene, în care întâlnim şi clopul cu păun, sunt vechi forme de manifestare ale spiritului uman.

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

Bibliografie

Lucrări bibliografice (apariţii editoriale, revuistice, electronice)

Bârlea, Ovidiu. 1981. *Folclorul românesc*, Bucureşti: Editura Minerva

Bârlea, Ovidiu. 1982. *Eseu despre dansul popular românesc*, Bucureşti: Editura Cartea Românească

Cantemir, Dimitrie. 1986. *Descrierea Moldovei,* Bucureşti. Editura Minerva.

Maximinian, Menuţ. 2004. *Cartea Diuganilor,* Bistriţa: Editura Karuna

Palagi, Simion. 2014. *Feldru, povestea satului,* Cluj-Napoca: Editura Eikon

Pamfile, Tudor. 2006. *Sărbătorile la români,* Bucureşti: Editura Saeculum IO

Păiuş, Liviu. 2014. *Monografia comunei Rodna Veche (ediţia a II-a, mult adăugită)*, Bistriţa: Editura Charmides

Lista lucrăririlor de licenţă / diplomă din care s-au extras informaţii

Bobol, Victoria. 2007. *Monografia Bichigiu*, Lucrare de licenţă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Faculatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Buf (Goarţa) Maria-Ioana. 2009. *Cuşma, aspecte monografice,* Lucrare de licenţă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Faculatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Chereja (Bor) Mariana-Floarea. 2009. *Monografia satului Ardan,* Lucrare de licenţă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Facultatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Cioanca, Alina Ionela. 2009. *Prelungiri ale modelelor culturale săseşti în cultura locală din satul Livezile (Jaad), judeţul Bistriţa-Năsăud,* Lucrare de licenţă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Facultatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Ordace, Maria-Loredana. 2008. *Monografia comunei Parva,* Lucrare de licenţă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Faculatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Szekely, Carmen Monica. 2006. *Obiceiuri şi tradiţii din satul Tăure,* Lucrare de diplomă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Facultatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Tîrnovan, Mihaela Loredana. 2008. *Corvineşti, aspecte monografice,* Lucrare de licenţă, Universitatea de Nord, Baia Mare, Faculatea de Litere, coord. ştiinţific lect. univ. dr. Vasile Filip

Lista culegătorilor elevi/ studenţi şi a informatorilor lor, care au răspuns cel puţin unui chestionar întocmit de Ion Muşlea, privitor la obiceiurile calendaristice

Guzu, Cătălina, elevă, C.N. „Liviu Rebreanu", Bistriţa, cl. a XIIa (2014)
informator: Şotropa Nastasia (n. 1929, la Poiana Ilvei).

Papp, Ingrid Beatrice, elevă, C.N. „Liviu Rebreanu", Bistriţa, clasa a XI-a (2014)
informatoare Păştean Laura, 65 ani (n. 1949), Şieu.

Pop, Alina-Diana, elevă, C.N. „Liviu Rebreanu", Bistriţa, cl. a XII-a (2012)
informator: Vrâncean Rodica (n. 1954, la Mijlocenii Bârgăului).

Varga Hermina, 59 ani, Moruţ, com. Matei.

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)

Lista informatorilor intervievaţi direct de către autori

Andreica Vasile, n. 1947 în satul Bidiu, prof. dr. , interv. în 2014

Mateiu Ioana, n. 1944, la Ilva Mică, unde a copilărit, locuieşte în prezent la Rusu Bărgăului, interv. în 2011

Maximinian Vasile, n. 1941, Dumbrăviţa, BN, interv. în 2014

Simionca, Ioana, n. 1948, Sebiş (com. Şieuţ), interv. în 2011

Someşan Ioan, n. 1948, Posmuş, învăţător, interv. în 2014

Şoimuşan Ioan, n. 1940, Şieuţ, interv. în 2014

BDD-A28348 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:06 UTC)